

« RECUPERADO DEL ENEMIGO »

Els dipòsits franquistes al MNAC

Organitzen

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

ICRPC[®]
CERCA
Centres de Recerca
de Catalunya

DOSSIER
DE PREMSA

ORGANITZA

Museu Nacional d'Art de Catalunya amb l'Institut Català de Recerca del Patrimoni Cultural (ICRPC-CERCA).

Amb la col·laboració de la Fundació Carles Pi i Sunyer

DATES

del 19 de febrer al 28 de juny de 2026

ESPAI

Sales 63 i 64 Art Modern

COMISSARIAT

Gemma Domènech i Casadevall, ICRPC-CERCA / UdG
Eduard Caballé i Colom, ICRPC-CERCA

COMISSARIAT DEL MUSEU

Eduard Vallès, Cap de col·leccions del MNAC

Organitzen:

Col·labora:

En el marc del projecte de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (ICRPC-CERCA):
IGUEMUS. L'impacte de la Guerra Civil en la configuració dels museus a Catalunya. Traçabilitat, localització i destí dels béns culturals salvats (IGUEMUS, PID 2021-124518NB-100).

Amb aquesta exposició, el Museu Nacional d'Art de Catalunya revisa la seva pròpia història i la de les seves col·leccions, ara posant el focus en les obres dipositades per l'SDPAN, el *Servicio de Defensa del Patrimonio Nacional* franquista. Aquest projecte és la continuació de l'exposició *Museu en perill!*, que va permetre investigar i treure a la llum l'extraordinària epopeia que va suposar la salvaguarda del patrimoni artístic durant la Guerra Civil.

Amb la derrota republicana, els dipòsits que la Generalitat de Catalunya va establir arreu del país amb l'objectiu de protegir les obres d'art amenaçades per les destruccions van passar a mans dels vencedors, que van crear el *Servicio de Defensa del Patrimonio Nacional* (SDPAN) per gestionar-los. El nou organisme va utilitzar novament el Museu com a espai de recepció, custòdia i gestió d'aquest patrimoni.

Com a resultat d'aquest doble paper de museu i alhora de dipòsit d'art, exercit tant durant com després del conflicte, el Museu Nacional conserva avui un fons vinculat a aquelles actuacions de salvaguarda. Les que es presenten en aquesta exposició són les 135 peces inscrites com a dipòsits de l'SDPAN, un conjunt heterogeni que reflecteix la diversitat de les seves procedències. L'expressió «*Recuperado del enemigo*», present en les etiquetes dels bastidors, simbolitzava la implantació *manu militari* d'un nou ordre polític, també en el terreny artístic i patrimonial.

L'exposició parteix de la recerca portada a terme per l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural sobre l'impacte de la Guerra Civil en la configuració de les col·leccions actuals dels museus catalans (IGUEMUS, PID 2021-124518NB-I00). Aquesta mostra transcendeix el vessant estrictament patrimonial i s'insereix de ple en una necessària política de memòria i transparència en el terreny patrimonial. En aquest sentit, es tracta d'un exercici de recerca, encara en procés, que es desplegarà en la futura ampliació del Museu.

CONFERÈNCIA INAUGURAL I REESTRENA D'UN POEMA MUSICAT SALVAGUARDAT

L'exposició s'inaugurarà el 19 de febrer, a les 19 h i anirà precedida, a les 18 h, de la conferència *Del salvament republicà al control franquista: «Recuperado del enemigo»*, a càrrec dels comissaris de la mostra, Gemma Domènech i Eduard Caballé.

A continuació, el Museu acollirà la reestrena de la interpretació musicada del poema *Cantata en la tumba de Federico García Lorca*, del compositor Jaume Pahissa (Barcelona, 1880 – Buenos Aires, 1969), que es va veure forçat a l'exili arran de la Guerra Civil. L'obra, estrenada a Buenos Aires l'any 1937 per la companyia de Margarida Xirgu, no consta que hagi estat representada posteriorment en format teatralitzat. El recital anirà a càrrec de l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC).

LA GUERRA DES DE LES COL·LECCIONS DEL MNAC

El treball del MNAC entorn de la Guerra Civil i la salvaguarda del patrimoni artístic en aquest context s'ha materialitzat ja en projectes de formats i dimensions diversos, sempre amb l'art com a eix central, però des d'aproximacions i problemàtiques diferents. Amb aquest projecte, el Museu posa el focus en les seves pròpies col·leccions, investigades amb una voluntat de transparència i reparació.

Aquesta exposició integra el camp de treball iniciat l'any 2014 amb la creació de les sales permanents de Guerra Civil, que ha repercutit tant en la política d'exposicions temporals com en els programes públics o les noves adquisicions d'obres d'aquell període.

CONGRÈS INTERNACIONAL

L'IMPACTE DE LA GUERRA CIVIL EN LA CONFIGURACIÓ DELS MUSEUS

En paral·lel i com a activitat relacionada amb l'exposició, els dies 25, 26 i 27 de febrer el Museu acull el congrés internacional organitzat amb l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural *L'impacte de la Guerra Civil en la configuració dels Museus*. L'esdeveniment, que comptarà amb més de trenta ponències, proposa una reflexió sobre l'impacte de la Guerra Civil en la configuració actual dels museus, atenent totes les seves derivades: des de la destrucció fins a la salvaguarda del patrimoni en temps de guerra, les polítiques franquistes relatives a les devolucions i als dipòsits, o les reclamacions i restitucions posteriors. Amb la voluntat d'ampliar aquesta reflexió més enllà del context català, el congrés convida a aprofundir en l'estudi de la protecció, salvaguarda i restitució patrimonial en el conjunt de l'Estat espanyol durant la Guerra Civil i, en un marc més ampli, a analitzar les experiències similars en altres conflictes europeus de la primera meitat segle XX. L'objectiu és posar en relleu tant els vincles com les diferències entre diversos contextos històrics i geogràfics, fomentant una mirada comparativa i transnacional sobre l'impacte de la guerra en els museus.

El present congrés s'emmarca en el projecte IGUEMUS: *El impacto de la Guerra Civil en la configuración de los museos en Cataluña. Trazabilidad, localización y destino de los bienes culturales salvados* (PID 2021-124518NB-I00).

«Recuperado del enemigo»

Els dipòsits franquistes al MNAC

Durant la Guerra Civil, el Museu d'Art de Catalunya –actual Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)– va esdevenir un dels principals dipòsits de salvaguarda que la Generalitat de Catalunya va establir arreu del país. L'objectiu era protegir les obres d'art amenaçades per les destruccions derivades de l'onada revolucionària sorgida com a resposta al cop d'estat del 18 de juliol de 1936. Amb la derrota republicana, aquests dipòsits van passar a mans dels vencedors, que van crear el Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN) per gestionar-los. El nou organisme va utilitzar novament el Museu com a espai de recepció, custòdia i gestió d'aquest patrimoni.

En aquesta exposició es presenten 135 peces inscrites com a dipòsits de l'SDPAN, un conjunt heterogeni que reflecteix la diversitat de les seves procedències.

Aquesta mostra transcendeix el vessant estrictament patrimonial i s'insereix de ple en una necessària política de memòria i transparència en el terreny patrimonial. En aquest sentit, es tracta d'un exercici de recerca, encara en procés, que es desplegarà en la futura ampliació del Museu.

L'expressió «Recuperado del enemigo», a les etiquetes dels bastidors de les obres de l'SDPAN, era molt més que un gest estrictament administratiu. La dialèctica generada sobre la destrucció del patrimoni per part del bàndol republicà contenia, en aquesta expressió, la idea de salvament del patrimoni per part dels franquistes, quan en la majoria de casos es va fer una transició pacífica i pactada entre tècnics dels dos bàndols. Els bastidors dels quadres tot sovint ens parlen més que les obres mateixes, i aquesta exposició n'és un cas exemplar, sobretot perquè aquestes etiquetes simbolitzaven la instal·lació, *manu militari*, d'un nou ordre polític també en el terreny artístic i patrimonial.

Etiqueta conservada al revers de l'obra *Les noies de Claudia*. SDPAN, 1939. MNAC 038472

ESTE LOCAL DEPENDE
DEL SERVICIO MILITAR
DE DEFENSA DEL
PATRIMONIO ARTISTICO
NACIONAL

PROHIBIDA
TERMINANTEMENTE
LA ENTRADA

La salvaguarda del patrimoni i el museu com a dipòsit republicà

El 21 de juliol de 1936, només tres dies després de l'inici de la revolta, el Govern de la Generalitat va decretar la confiscació dels edificis religiosos del país per protegir-los de l'incendi i del saqueig. En els dies següents, diversos decrets van posar sota la tutela del Departament de Cultura el patrimoni artístic, històric i documental de Catalunya, i es va organitzar una xarxa de comitès locals i dipòsits per garantir-ne la seguretat i concentrar les obres en llocs adequats. En aquest context, el Museu va esdevenir un dels principals centres de recepció i custòdia d'aquestes col·leccions.

Els tècnics del Museu van desenvolupar una tasca metòdica i rigorosa de control i registre de les peces que hi ingressaven, deixant constància de la seva procedència, descripció i estat de conservació. Aquest treball va permetre garantir la traçabilitat de les obres i facilitar-ne la posterior restitució als seus propietaris o institucions d'origen.

Inventari de les obres que ingressen als museus d'Art de Barcelona, 1936.
Arxiu fotogràfic de Barcelona. Fons Joan Vidal i Ventosa

LES EVACUACIONS DE LES COL·LECCIONS

A conseqüència de l'agreujament del conflicte i els bombardejos feixistes sobre Barcelona, moltes obres van ser evacuades a diversos punts del territori i a l'estranger per garantir-ne la seguretat. La primera gran operació fou el trasllat de les col·leccions del Museu a l'església de Sant Esteve d'Olot. Paral·lelament, es preparà l'exposició *Art catalan du Xe siècle au XVe siècle* a París, que permeté posar a resguard una part del patrimoni i difondre'l internacionalment. Poc després, es van habilitar nous dipòsits a Bescanó, Darnius i Agullana, dispersant les obres per minimitzar riscos i preparar-ne una possible evacuació cap a França.

Arribada de les obres del Museu al dipòsit de Can Descalc de Darnius. Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans. Fons Subias i Galter

Art catalan du Xe siècle au XVe siècle. ANC / Fons Generalitat de Catalunya (Segona República) / 7597. Expedient del trasllat de l'Exposició d'Art Medieval Català del Museu de "Jeu de Paume" de París al del Castell de Maisons-Laffite.

El Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN)

El 23 d'abril de 1938 el primer govern de Franco va crear el Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN) per localitzar i controlar el patrimoni dels territoris que l'exèrcit aniria ocupant. El servei es va organitzar en regions militars, i a Catalunya hi va actuar la Comisaría de la Zona de Levante. Aquesta comissaria va ser la responsable del projecte d'ocupació i control dels monuments, museus i dipòsits republicans en territori català i, en última instància, de la gestió que el franquisme farà de les obres salvaguardades durant la guerra.

Segell de la Comisaría de la Zona de Levante de l'SDPAN. Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura

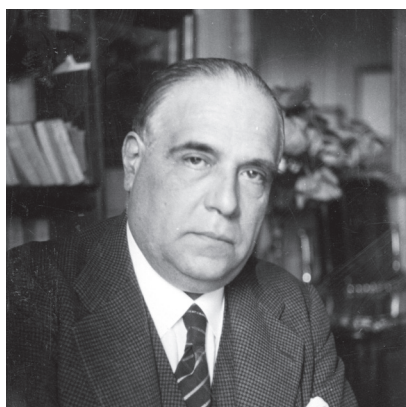
La Comisaría de la Zona de Levante va arribar a comptar amb prop de cinquanta membres, procedents principalment de Catalunya i l'Aragó. Eren, en la seva major part, professionals vinculats al món del patrimoni que van ser militaritzats i incorporats com a agents de l'SDPAN. A més de localitzar, inventariar i custodiar les obres emmagatzemades als diversos dipòsits del territori, aquests equips van assumir un paper institucional clau en la consolidació del relat patrimonial franquista, contribuint a legitimar el règim a través del control i la reordenació del patrimoni.

Mostra de carnets d'agents de l'SDPAN. Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura

Pedro Sainz Rodríguez
Ministre d'Educación Nacional
Agencia EFE

Eugeni d'Ors Rovira
Cap nacional de Bellas Artes
ANC. Fons Eugeni d'Ors

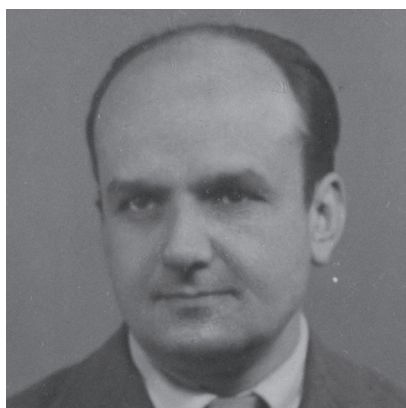
Eduardo Lagarde Aramburu
Cap militar de l'SDPAN
Font:
<http://manuelblastres.blogspot.com/>

Pedro Muguruza Otaño
Comissari general de l'SDPAN
Instituto del Patrimonio Cultural
de España, Ministerio de Cultura

Juan Contreras López de Ayala
Sotscomissari general de l'SDPAN
ANC. Fons Eugeni d'Ors. Cabrelles
Sigüenza, J. (València)

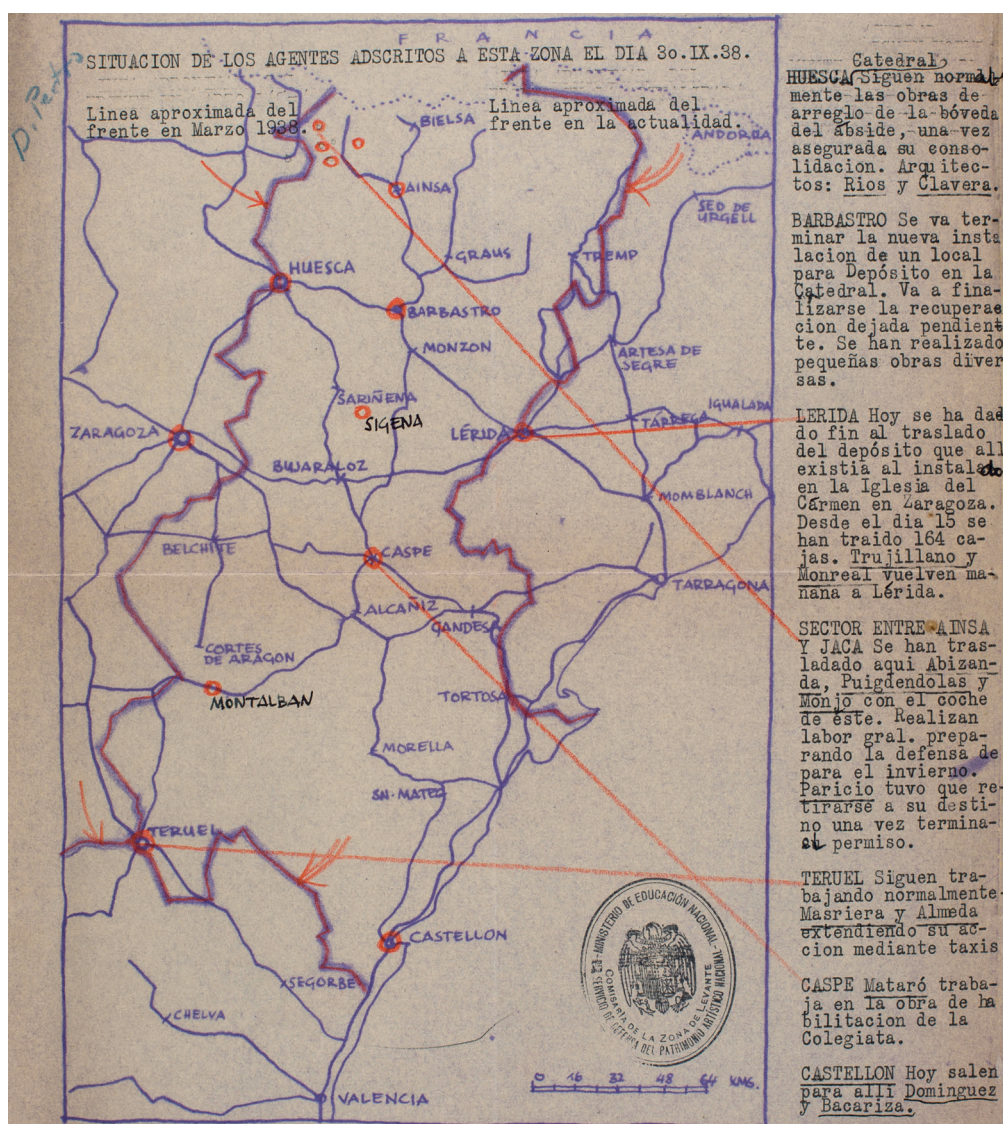
José María Muguruza Otaño
Comissari de la Zona de Levante de
l'SDPAN (1938-1939)
Instituto del Patrimonio Cultural
de España, Ministerio de Cultura

Luis Monreal Tejada
Comissari de la Zona de Levante de
l'SDPAN (1940-1947)
Fotografía del expediente académico.
Archivo de la Universidad de Zaragoza

OCUPACIÓ DE CATALUNYA

Des de l'Aragó, l'SDPAN va planificar l'ocupació de Catalunya. A partir de la caiguda de Lleida (abril de 1938) va intervenir a la ciutat, inventariant i assumint el control de béns culturals. Després de la Batalla de l'Ebre, aquestes actuacions s'estengueren a la resta del territori, especialment a Barcelona, on van aplicar el «Plan de ocupación». Un cop consolidat el control militar i administratiu, els equips de l'SDPAN es van dirigir als dipòsits republicans propers a la frontera francesa, des d'on van gestionar el destí de les obres evacuades durant la guerra.

Plànol de la situació dels agents fet per José María Muguruza i enviat el 30 de setembre de 1938. Instituto del Patrimonio Cultural de España, Ministerio de Cultura

14

Amb la fi de la guerra a Catalunya, el febrer de 1939, l'SDPAN va dirigir el trasllat cap a Barcelona dels béns que havien estat protegits i dispersats en dipòsits republicans. L'objectiu declarat era gestionar-ne el retorn, tot i que el procés va ser llarg i desigual. Entre el 18 de febrer de 1939 i el 23 de febrer de 1940, aquests materials van ingressar en cinc dipòsits principals: Depósito del Palacio Nacional, Depósito del Monasterio de Pedralbes, Depósito de la Calle de la Paja, Depósito del Palacio de Solferino i Depósito de la Caja de Pensiones.

Arribada a l'Estació de França de les obres catalanes evacuades a Ginebra al final de la guerra. Carlos Pérez de Rozas. Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Arribada a l'Estació de França de les obres que havien participat a l'exposició organitzada per la Generalitat a París l'any 1937. Carlos Pérez de Rozas. Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Plànol de la ciutat de Barcelona amb els 5 dipòsits existents: Palacio Nacional (1), Monasterio de Pedralbes (2), Calle de la Paja (3), Palacio de Solferino (4) i Caja de Pensiones (5)

LA DISSOLUCIÓ DELS DIPÒSITS

La documentació elaborada pels serveis de salvaguarda republicans permetia identificar, en la majoria dels casos, la propietat i l'origen dels béns concentrats. Un cop finalitzats els trasllats, l'SDPAN va iniciar el procés de devolució. Per facilitar-ne la identificació, es van organitzar exposicions en diversos municipis –especialment a Barcelona– perquè els possibles propietaris poguessin reconèixer les seves obres i reclamar-les. Tot i això, el retorn estava condicionat per una normativa restrictiva: calia presentar una sol·licitud formal, acreditar la titularitat i demostrar adhesió al règim. Aquest sistema va excloure del procés persones exiliades, represaliades o mortes durant la guerra i la postguerra, fet que va impossibilitar la reclamació de nombroses obres. Les que no van ser reclamades, van quedar cedides provisionalment en museus o altres institucions públiques o privades, tal com estableixia la normativa franquista.

Indudable utilidad en los centros reducidos de población no la acusa igual en las grandes capitales, cuyo mayor censo determina en los mismos un carácter de forzosa vaguedad que les resta gran parte de su eficacia. En cambio, el exigirlos produce una considerable demora en las actuaciones, lesionando con ello el propósito de realizar la depuración con la diligencia ordenada por la Ley de 29 de abril de 1939. Razones todas ellas que recomiendan modificar en este sentido la citada Orden, sin perjuicio de que el Maestro sujeto a depuración pueda aducir cuantos testimonios estime oportunos para su descargo.

Asimismo, la confianza que al Ministerio merecen los Vocales que componen las referidas Comisiones Depuradoras aconseja que, con independencia del censo de las ciudades y pueblos de la provincia, deba otorgárseles un margen superior de decisión que contribuya a dar mayor rapidez a la labor de las mismas.

En su virtud, este Ministerio ha tenido a bien disponer:

Primero. No obstante el derecho que les asiste para solicitar los que consideren necesarios, no será obligatorio a las Comisiones Depuradoras D) la petición de los informes expresados en el Decreto de 10 de noviembre de 1936, cuando se trate de expedientes instruidos en ciudades de más de cien mil habitantes.

Segundo. Cuando alguno de los miembros de la Comisión Depuradora, por conocer personalmente a los sujetos a depuración, informara favorablemente sobre los mismos, sin que ningún otro miembro de la Comisión tenga nada que objetar sobre dicho informe, podrá ésta, sin necesidad de más trámite, formular la oportuna propuesta.

Lo digo a V. I. para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V. I. muchos años.
Madrid, 10 de enero de 1940.

IBAÑEZ MARTIN

Ilmo. Sr. Subsecretario de este Departamento.

ORDEN de 11 de enero de 1940 fijando normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística, reintegrando al de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional a las funciones únicas que le son propias.

Ilmo. Sr.: Organizado el Servicio de Recuperación Artística en momentos en que era aventurado prejuzgar su duración, hace que, transcurridos más de nueve meses desde que terminó la guerra, no se vislumbre el plazo de finalización de aquél, por inercia de los que, desposeídos de objetos de su pertenencia, no han acudido con la debida presteza a recabar sus derechos, o de los que, habiéndolo hecho, no ejercitan los que se les concedieron con la diligencia necesaria. No puede el Estado soportar indefinidamente la carga que de tales hechos dimana y precisa fijar normas para que en plazo no lejano pueda liquidarse el Servicio de Recuperación Artística, reintegrando al de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional a las funciones únicas que le son propias.

Por lo expuesto, este Ministerio ha tenido a bien disponer:

Primero. Por las Comisaría de zona del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional se notificará a los propietarios de objetos recuperados, cuyo expediente de devolución haya sido concluso, que deberán hacerse cargo de los de su pertenencia en un plazo improrrogable de ocho días hábiles, previo abono de la liquidación hecha por la Comisaría correspondiente. Transcurrido este plazo, cada objeto devengará, en concepto de almacenaje, la cantidad de una peseta diaria y comenzará a contarse otro de tres meses, finalizado el cual sin que los propietarios se hiciesen cargo de aquéllos, se entenderá que renuncian a su propiedad en beneficio del Estado.

Segundo. Los objetos cuyo expediente estuviere tramitándose serán sometidos al régimen que se establece en el punto anterior desde el momento en que sus dueños sean notificados de la terminación a su favor del referido expediente de devolución.

Tercero. Con los objetos cuyo expediente de devolución no haya sido iniciado, se organizarán exposiciones públicas de una duración no menor de un mes, durante el cual podrán incoarse por sus legítimos propietarios los oportunos expedientes de devolución, que, una vez terminados, se sujetarán a las condiciones que se establecen en el apartado primero de la presente Orden.

Cuarto. Los objetos que no hubiesen sido motivo de reclamación serán incluidos en un inventario, que abarcará las siguientes secciones:

- a) Utensilios de oro, plata y otros metales.
- b) Obras de arte y demás efectos de carácter religioso.
- c) Pinturas en sus diversos procedimientos, grabados, estampas, etcétera, esculturas y tapices.
- d) Objetos de porcelana, cerámica y marfil.
- e) Efectos de armería.
- f) Telas, encajes, mantones, etcétera.
- g) Mobiliario.
- h) Efectos no incluidos en las Secciones anteriormente citadas.

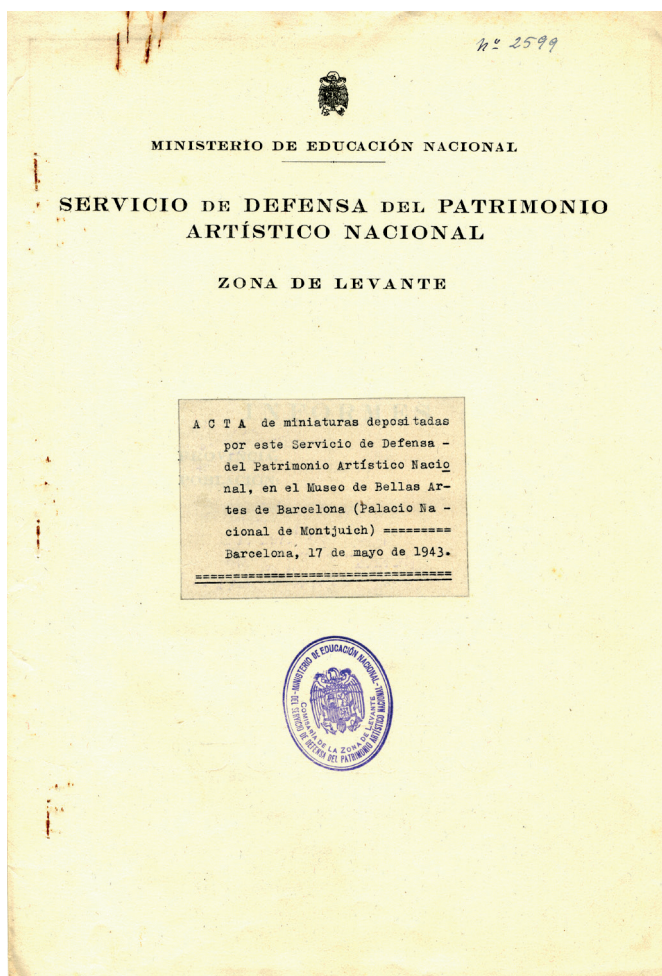
Los efectos incluidos en la Sección a) serán entregados al Ministerio de Hacienda, previa separación de aquellos que ofrezcan interés artístico, religioso o histórico, suntuario o científico. Los objetos de carácter puramente religioso serán clasificados en dos grupos: uno, que comprenderá los objetos procedentes de la Iglesia, a la que serán reintegrados, y el otro, con los que no tengan la procedencia anterior, que, con los incluidos en las restantes Secciones del inventario que ofrezcan suficiente interés, serán entregados a los Museos o Centros Oficiales en que mejor encuadren. Todas estas entregas lo serán en calidad de depósito.

Queda autorizado el Comisario general del Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional para proponer la entrega al Ministerio de Hacienda, sin necesidad de haber estado expuestos, de aquellos objetos de oro, plata u otros metales sobre los cuales, por sus especiales condiciones, no se pueda discernir propiedad alguna.

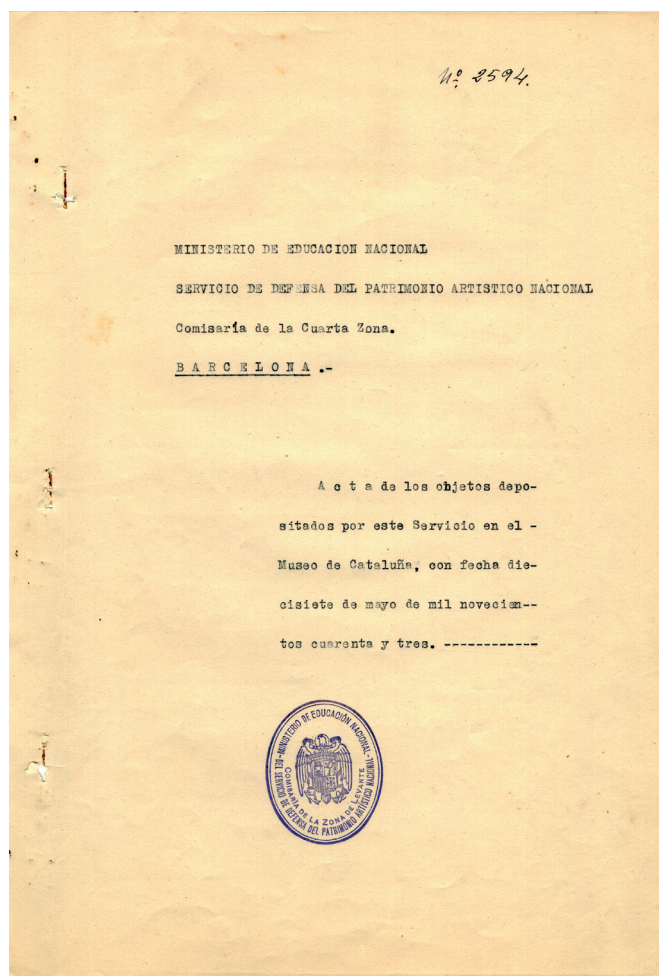
De todos los objetos que figuren

Els dipòsits de l'SDPAN al MNAC

Entre 1939 i 1958, el Museu va rebre, segons el moment de la recerca actual, 135 obres en dipòsit de l'SDPAN, agrupades en almenys nou remeses. Aquestes peces tenien orígens molt diversos: provenien d'institucions públiques, de l'Església i de col·leccionistes privats de Catalunya, però també incloïen obres que havien format part del Pavelló Espanyol de l'Exposició Universal de París (1937) o d'exposicions organitzades per la Dirección General de Bellas Artes (1937-1938). La seva entrada al Museu queda acreditada per registres administratius de la Junta de Museus de Barcelona i per actes de dipòsit formalitzades per l'SDPAN.

Acta de miniaturas depositadas por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Bellas Artes de Barcelona (Palacio Nacional de Montjuich). Barcelona, 17/05/1943. Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya, Fons SDPAN, Acta 2599

Acta de objeto depositado por este Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional, en el Museo de Cataluña, por medio de la Junta de Museos de Barcelona, 21/02/1944. Arxiu Museu d'Arqueologia de Catalunya, Fons SDPAN, Acta 2594

1939

Les etiquetes del revers permeten reconstruir el trajecte de l'obra durant la guerra i la postguerra. *Les noies de Clàudia* va ser confiscada pel Departamento Especial de Información del Estado de la República espanyola i enviada a la Junta del Tesoro Artístico, fet que apunta una procedència madrilenya. Posteriorment, arran del trasllat del Govern republicà, va arribar a Barcelona. Amb l'ocupació de la ciutat, l'SDPAN se'n va fer càrrec –com indica l'etiqueta «Recuperado del enemigo»– i l'obra va passar pels dipòsits de Pedralbes i de la Caja de Pensiones. Pel fet de no ser reclamada, va quedar dipositada al Museu.

Anònim, *Les noies de Clàudia*. c. 1929-1938. Oli sobre tela. 63 x 79 cm. MNAC 038472

1940

L'any 1940, el Museu d'Art de Catalunya registra l'entrada de vuit obres. Quatre provenien del Museo del Pueblo, un museu itinerant vinculat al programa cultural «Misiones Pedagógicas», creat pel govern de la Segona República per apropar l'art i el coneixement a comunitats rurals i allunyades dels centres culturals. Les obres havien estat localitzades l'any 1939 per l'SDPAN a l'edifici de la seu barcelonina del que havia estat el Ministerio de Instrucción Pública y Sanidad de la Segona República.

Atribuït a Jaume Cascalls. *Cap de Crist*, c. 1352. Talla en alabastre amb restes de policromia i daurat. MNAC 034879

—
Cap de Crist. España. Ministerio de Cultura. Archivo de la Corona de Aragón, CULTURA, 14. Cliché núm. 3568

Tradicionalment s'ha considerat procedent del grup del Sant Sepulcre de la capella del Corpus Christi del convent de Sant Agustí Vell (Barcelona). L'obra va quedar sota custòdia de la Generalitat l'estiu de 1936, en el marc de les mesures de protecció del patrimoni adoptades a l'inici de la Guerra Civil.

Acabada la guerra, fou localitzada pels agents de l'SDPAN al Palau Centelles de Barcelona i traslladada al dipòsit establert a l'edifici de la Caja de Pensiones. Un document del 27 d'abril de 1940, signat per Xavier de Salas –comissari delegat de la Dirección General de Bellas Artes i director en funcions del Museu d'Art de Catalunya–, indica que l'SDPAN li fa entrega en dipòsit d'un cap d'alabastre del segle XIV. La identificació d'aquesta peça queda confirmada gràcies a una fotografia presa pels tècnics de l'SDPAN.

Juan Bonafé (1901–1969). Còpia de «Las Hilanderas» de Velázquez, 1933. Oli sobre tela. MNAC 068819

Ramón Gaya (1910–2005). Còpia de la «Maja Vestida» de Goya, 1932. Oli sobre tela. MNAC 068817

Ramón Gaya (1910–2005). Còpia de la «Los Fusilamientos del 3 de Mayo en Madrid» de Goya, 1932. Oli sobre tela. MNAC 068818

Roberto Fernández Balbuena (1891–1966). Planxadora, 1930. Oli sobre tela. MNAC 068815

Ismael González de la Serna (1895–1968). Còpia de la «El Entierro de la Sardina» de Goya, c. 1932. Oli sobre tela. MNAC 068816

José Frau (1898–1976). Paisatge, anterior a 1939. Oli sobre tela. MNAC 068814

García. Parella, s.d. Guix. MNAC 153317

Atribuït a Jaume Cascalls (Actiu entre 1341–1377/1379). Cap de Crist, c. 1352. Talla en alabastre amb restes de policromia i daurat. MNAC 034879

Timoteo Pérez (1896–1977). Dues noies nues, s.d. Oli sobre tela. MNAC 068813

RETORNADA

Lluís Ferrant (1806–1868). El Rei Sanç IV, 1858. Oli sobre tela. MNAC 042650

RETORNADA

1941

Aquestes dues obres arriben al Museu d'Art de Catalunya l'agost de 1939, tot i que l'ingrés no es va formalitzar fins l'any 1941. Com a d'altres casos, provenien de l'edifici de la plaça de la Bonanova, 4, seu barcelonina del Ministerio de Instrucción Pública y Sanidad, un dels principals espais utilitzats per conservar obres procedents de circuits artístics i expositius republicans.

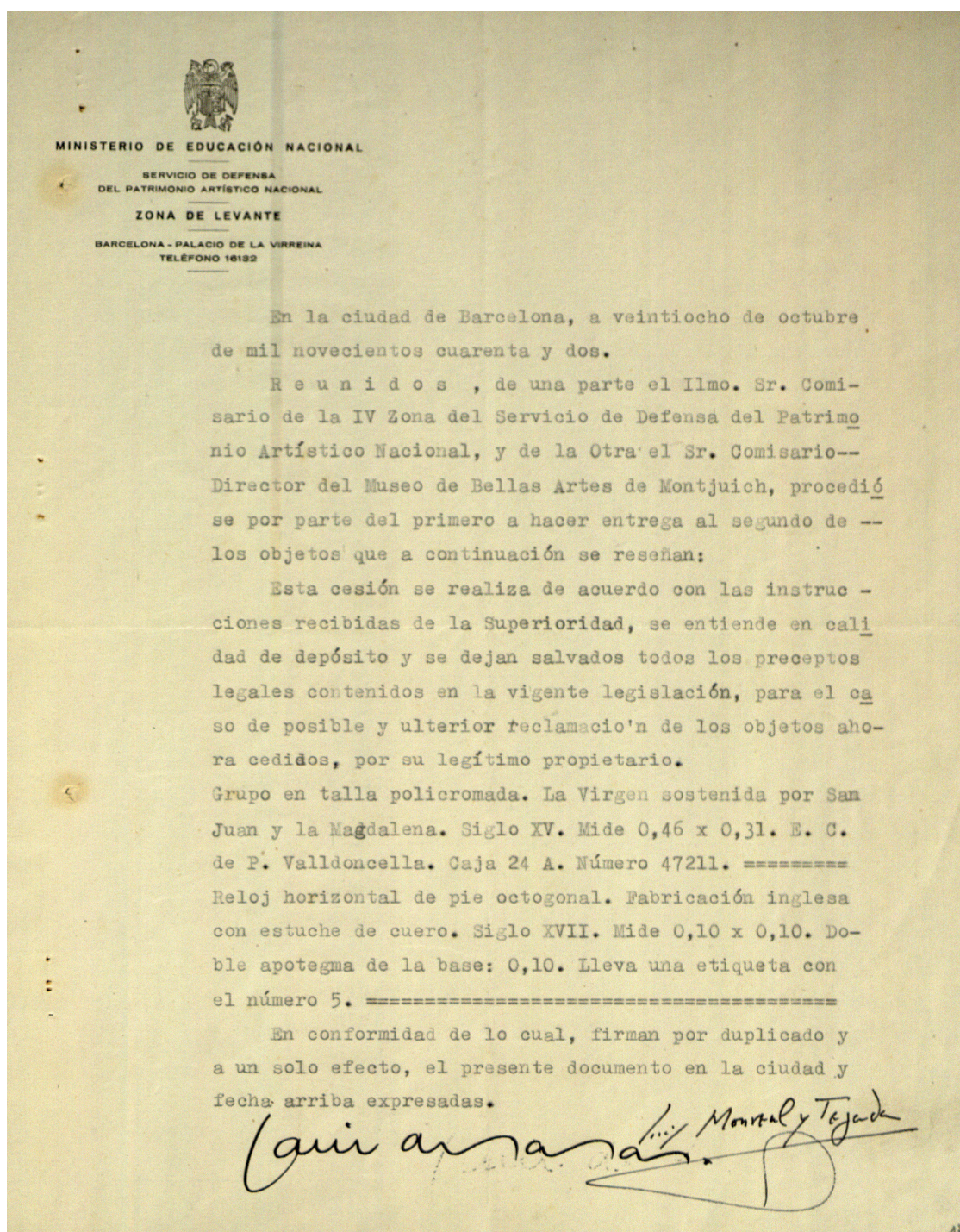

Ramón Martín Durbán Bielsa
(1904–1968). *Dona amb nens*, 1938.
Oli sobre tela. MNAC 068832

Roberto Fernández Balbuena
(1891–1966). *Nu*, 1938.
Oli sobre tela. MNAC 068833

Aquesta peça va ingressar al Museu l'any 1942. La seva cessió consta en un document signat el 28 d'octubre per Luis Monreal, responsable de l'SDPAN a Catalunya, mitjançant el qual l'obra era lliurada al director del Museu, Xavier de Salas. En el document s'indicava la procedència del monestir de Santa Maria de Valldonzella (Barcelona). Les etiquetes conservades a l'obra confirmen aquesta atribució i en documenten l'itinerari: primer al dipòsit republicà del Monestir de Pedralbes i, posteriorment, al de la Caja de Pensiones, ja sota gestió de l'SDPAN.

Cesión de la
Comisaría de
Levante del Servicio
de Defensa del
Patrimonio Artístico
Nacional al Museo
de Bellas Artes de
Montjuich. Barcelona,
28 d'octubre de 1942.
ANC / Fons Junta de
Museus de Catalunya
/ 2943

Anònim. *Mare de Déu sostinguda per
Sant Joan Evangelista i Santa
Magdalena*, segle XV.
Fusta. MNAC 039173

1943-44

Aquesta remesa està estretament relacionada amb Josep Gibert Buch, funcionari de la Junta de Museus de Barcelona durant la Guerra Civil. Un cop acabat el conflicte, l'SDPAN va intervenir el seu domicili i hi va localitzar béns que no li pertanyien. Es va acreditar posteriorment que Gibert havia sostret diverses peces del Museu i les havia venut, fet que ell mateix va admetre.

Com a resultat de la intervenció, l'SDPAN va incorporar al museu 35 obres procedents del domicili de Gibert, de les quals actualment se'n conserven 7 al Museu Nacional. També s'han identificat altres peces procedents del seu domicili al Museu Etnològic i de les Cultures del Món i al Museu del Disseny Hub Barcelona. Entre aquest conjunt, hi figuren 5 làmines que podrien provenir de la col·lecció d'art oriental de Damià Mateu, una col·lecció que el mateix Gibert havia inventariat per encàrrec del seu propietari abans de la guerra, de les quals n'exposem 4.

Anònim. *Sant Antoni Abat*,
segle XVIII.
Oli sobre coure. MNAC 040251

Anònim. *Pàgina miniada amb escena de cacera*, s.d. Aquarel·la opaca i tinta sobre paper. MNAC 040273 D

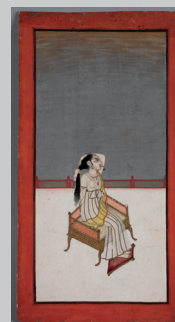
Anònim. *Pàgina miniada amb escena de torneig*, s.d. Aquarel·la opaca tinta i or sobre paper. MNAC 040274 D

Anònim. *Pàgina miniada amb escena de lluita*, s.d. Aquarel·la opaca i dauradura sobre paper. MNAC 040275 D

Anònim. *Seguici de soldats*, s.d. Aquarel·la opaca, or i tinta sobre paper adherit sobre cartolina. MNAC 040282 D

Anònim. *Jove asseguda pentinant-se*, s.d. Aquarel·la opaca i or sobre paper. MNAC 040276 D

Anònim. *Tríptic amb escenes de la vida de Crist*, segles XVII-XVIII. Plata. MNAC 040278

Anònim. *Crist*, segle XVII. Vori amb policromia i robins. MNAC 040280

Anònim. *Retrat d'home*, c. 1901-1950. Cement. MNAC 040336

1945

Aquesta remesa està acreditada gràcies a un document de dipòsit de l'SDPAN a la Junta de Museus de Barcelona, que recull més d'un centenar d'obres. Les peces presenten procedències molt diverses –en molts casos encara desconegudes–, fet que n'ha dificultat la gestió i el seguiment posterior.

La selecció presentada exemplifica la complexitat d'aquest conjunt i el procés de revisió i documentació que el Museu continua duent a terme.

Relación del depósito hecho por el Servicio de Defensa del
Patrimonio Artístico Nacional a la Junta de Museos de Barcelona.

San Cristobal con el Niño Jesús a cuestas. Talla. Siglo XV.
Un santo haciendo caridad. Talla. Atribuida a R. Amadeu.
Cabeza de niño. Obra de Emiliano Barral.
Cabeza de muchacha. Piedra caliza. Obra de E. Barral.
Busto de mujer. Obra en marmol de E. Barral.
Media cabeza de mujer. Obra en marmol gris por E. Barral.
Cabeza de mujer. Barro cocido. Obra de E. Barral.
Cabeza de hombre. Caliza rojiza. E. Barral.
Cabeza de hombre. Caliza nummulitica gris oscuro. Obra de E. Barral.
Cabeza de mujer. Bronce con pátina verdosa. Obra de E. Barral.
Cabeza de hombre. Bronce. Obra de E. Barral.
Cabeza de mujer. Escultura de E. Barral.
Busto de mujer. Alabastro. Obra
Retrato de Pablo Iglesias. Escultura.
Mascarilla de Pablo Iglesias. Obra de E. Barral.
Cuño de hierro para estampación. Obra al parecer moderna.
Cincuenta y siete llaves.
Pintura a la aguada. Obra anónima moderna.
Treinta y ocho pinturas a la aguada. Obras anónimas modernas.
Pintura al óleo. Paisaje.
Pintura al óleo. Vista de una plaza. Anónimo.
Pintura al óleo. Un estanque. Anónimo.
Pintura al óleo. Cabeza de niño. Anónimo.
Siete pinturas a la aguada. Obras anónimas modernas.
Dibujo. Dama ante un tocador. Firmado: Galis.
Dibujo. Desnudo. Obra anónima moderna.
Dibujo. Grupo. " " "
Dibujo. Cabeza femenina. " "

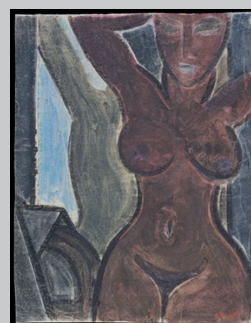
Dibujo. Cabeza de mujer. Obra anonima moderna.
 Dibujo. viejo guitarrista. Obra de A. Sanchez Felipe.
 Dibujo. Cabeza de mujer. Obra anonima moderna.
 Dibujo. Interior. Obra anónima moderna.
 Dibujo. Paisaje. " " "
 Relicario. Dibujo al lapiz. Obra anonima moderna.
 Pintura sobre tabla. Obra del S. XVI.
 Pintura sobre tabla. Lapidación de S. Esteban. Obra catalana. XVI.
 " " " Decapitación de S. Sebastian. " "
 " " " Martirio de Santa Lucía. " "
 Pintura al óleo. Gitana. Obra de Villegas.
 Pintura al oleo. Calle de pueblo. Obra de J. Sancho.
 " " " Carreta de Bucyes.
 " " " Composición alegórica. Obra de T. Perez Rubio.
 " " " Escena mitologica. Anónima. S. XIX.
 " " " Bodegón. Firmado: Mdez. 1830.
 " " " Bodegon. " " "
 " " " Hercules incendiando el Pirineo. Obra de A. Clapes.
 Dibujo. Mujer sentada. Obra de Domenico Morelli.
 Pergamino conmemorativo, con pintura.
 Autógrafo de Mn. Jacinto Verdaguer dedicada "Al Cardenal Vives".
 Grabado. Siglo XVIII-XIX.
 Bordado a maquina en lana, seda y plata.
 Tejido adamasado de seda encarnada con dibujo amarillo. S. XV-XVI.
 Tres casetones de artesonado. S. XV. Ceramica.
 Ceramica. Plancha de techumbre. S. XV.
 " Cuadro de seis azulejos. S. XVII.
 " Cuadro de doce azulejos policromos. S. XVIII
 " Cuadro de 11 azulejos y cenefa policromos. S. XVIII.
 " Cuadro de doce azulejos policromos. Siglo XIX.
 " Frutero decorado en azul. S. XVIII.
 Pintura al óleo. Olivares. Obra de T. Perez Rubio.

Anònim. *Nu femení ajagut*, s.d.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040646 D

Anònim. *Tauromàquia*, segle XX.
Guaix sobre paper. MNAC 040647 D

Anònim. *Nu femení*, c. 1901-1950.
Guaix sobre paper. MNAC 040648 D

Anònim. *Nu femení d'esquena*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040649 D

Anònim. *Tauromàquia*, segle XX.
Guaix sobre paper. MNAC 040650 D

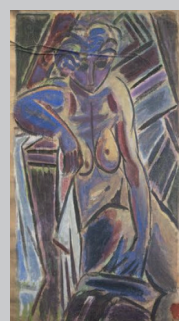
Anònim. *Nu femení*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040651 D

Anònim. *Composició interior*,
segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040652 D

Anònim. *Natura morta*, segle XX.
Aiguada sobre paper. MNAC 040653 D

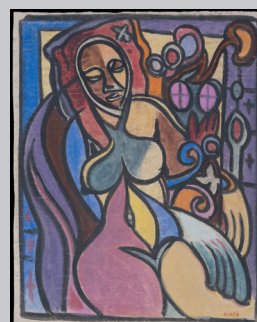
Anònim. *Composició. Nu femení*, s.d.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040654 D

Anònim. *Composició amb figures
nudes*, c. 1901-1950.
Guaix sobre paper. MNAC 040655 D

Anònim. *Cadira*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040657 D

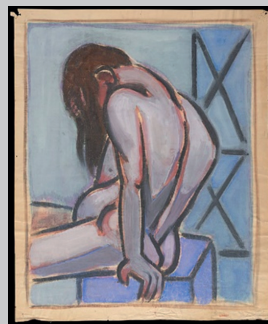
Anònim. *Nu femení*, c. 1901-1950.
Guaix i pastel sobre paper.
MNAC 040658 D

Anònim. *Nu femení ajagut*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040659 D

Anònim. *Nu femení*, segle XX.
Tinta, guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040660 D

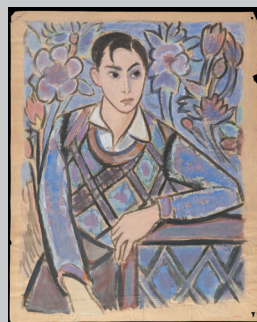
Anònim. *Nu femení assegut*, segle XX.
Tinta, guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040661 D

Anònim. *Nena asseguda*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040662 D

Anònim. *Afusellament*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040663 D

Anònim. *Retrat de jove*, segle XX.
Guaix i carbonet sobre paper.
MNAC 040664 D

Anònim. *Gerro de flors damunt la taula*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040665 D

Anònim. *Composició. Torero mort*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040666 D

Anònim. *Composició. Dues dones i la lluna*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040667 D

Anònim. *Composició. Parella ajaguda*, segle XX.
Guaix sobre paper.
MNAC 040668 D

Anònim. *Nu femení assegut*, segle XX.
Carbonet sobre paper.
MNAC 040669 D

Anònim. *Nu femení d'esquena*, segle XX.
Carbonet sobre paper.
MNAC 040670 D

Anònim. *Composició. Nu femení*,
segle XX. Carbonet i pastel sobre
paper. MNAC 040671 D

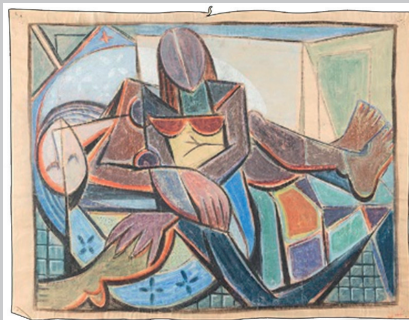
Anònim. *Nu femení*, segle XX.
Llapis sobre paper.
MNAC 040672 D

Anònim. *Nu femení assegut*,
c. 1920-1930. Sanguina sobre paper
verjurat. MNAC 040673 D

Anònim. *Nu femení d'esquena*,
c. 1920-1930. Carbonet i tinta sobre
paper. MNAC 040674 D

Anònim. *Composició. Figures
femenines*, segle XX. Guaix i carbonet
sobre paper. MNAC 040680 D

Anònim. *Processó*, segle XX. Guaix
sobre paper. MNAC 040681 D

Anònim. *Composició. Parella amb
nen*, segle XX. Guaix i carbonet sobre
paper. MNAC 040682 D

Anònim. *Pati d'una masia*,
c. 1901-1950. Oli sobre tela.
MNAC 040685

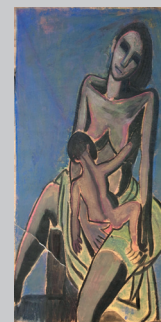
Anònim. *Vista urbana*,
c. 1901-1950. Oli sobre tela.
MNAC 040686

Anònim. *Estany amb barques*,
c. 1901-1950. Oli sobre cartró.
MNAC 040687

Anònim. *Estudi cap d'un nen*,
c. 1901-1950. Oli sobre tela enganxada
a cartró. MNAC 040688

Anònim. *Composició. Maternitat*,
c. 1901-1950. Guaix i carbonet sobre
paper. MNAC 040689 D

Anònim. *Composició amb figures*, c. 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040690 D

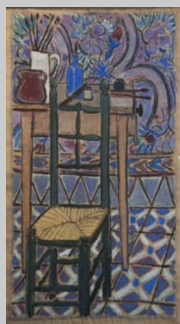
Anònim. *Composició amb figura femenina*, c. 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040691 D

Anònim. *Composició. Dues noies nues*, c. 1901-1950. Guaix sobre paper. MNAC 040692 D

Anònim. *Processó*, c. 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040693 D

Anònim. *Composició. Interior*, c. 1901-1950. Guaix sobre paper. MNAC 040694 D

Anònim. *Dona nua*, c. 1901-1950. Guaix i carbonet sobre paper. MNAC 040695 D

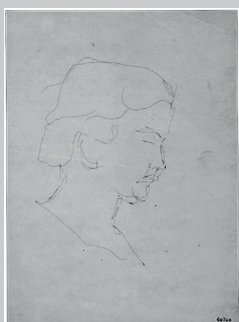
Anònim. *Nu femení d'esquena*, c. 1920-1930. Tinta sobre paper verjurat. MNAC 040697 D

Anònim. *Tres homes asseguts*, c. 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040698 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, c. 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040699 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, c. 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040700 D

Anònim. *Estudi de cap femení*, c. 1920-1930. Tinta sobre paper. MNAC 040702 D

Anònim. *Estudi d'interior*, c. 1920-1930. Llapis sobre paper. MNAC 040703 D

Anònim. *Poble costaner*, c. 1901-1950.
Llapis i tinta sobre paper. MNAC
040704 D

Anònim. *Sant Roc i sant Isidre amb donant*, 1620-1630. Oli sobre fusta.
MNAC 040706

Anònim. *Paisatge (apunt)*, c. 1890-1936. Oli sobre tela. MNAC 047476

Anònim. *Paisatge (apunt)*, c. 1890-1936. Oli sobre tela. MNAC 047477

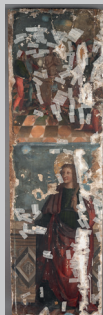
Anònim. *Misericòrdia de cadirat de cor*, segle XV. Fusta de roure tallada.
MNAC 122061

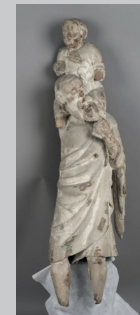
Anònim Catalunya. *Retaule de sant Esteve d'Olzinelles*, 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040707 CJT

Anònim Catalunya. *Sant Sebastià i decapitació d'un Sant*, 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040708

Anònim Catalunya. *Santa Llúcia i martiri de la santa*, 1530-1560. Oli sobre fusta. MNAC 040709

Anònim Catalunya. *Sant Cristòfol*, segle XVI. Talla en fusta amb restes de policromia. MNAC 107892

B. de la Barrera. *Nu femení*, 1937. Pastel i aquarel·la sobre paper. MNAC 040656 D

Josep Cardona (1878–1922). *Retrat de Domènec J. Sanllehy*, 1907. Bronze. MNAC 113991

Aleix Clapés (1846–1920). *Hèrcules buscant les Hespèrides*, c. 1890. Oli sobre tela. MNAC 040717

Pedro Flores (1897–1967). *Paisatge*, c. 1923. Oli sobre tela. MNAC 040683

Pedro Flores (1897–1967). *Figura femenina*, 1924. Oli sobre tela. MNAC 040684

Galís. *Dama al tocador*, c. 1910. Tinta, guaix, llapis grafit i llapis gras sobre paper adherit a un cartró. MNAC 040696 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, 1920-30. Aquarel·la i guaix sobre paper. MNAC 040675 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Sense títol*, 1920-30. Aquarel·la i guaix sobre paper. MNAC 040676 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, c. 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040677 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge*, c. 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040678 D

Johan W. Roempler (1885–1967). *Paisatge urbà*, c. 1920-30. Guaix sobre paper. MNAC 040679 D

Eugenio Lucas Velázquez (1817-1870). *Carreta de bous*, segle XIX. Oli sobre tela. MNAC 040712

Menéndez, segle XIX. *Natura morta*, 1830. Oli sobre tela. MNAC 040715

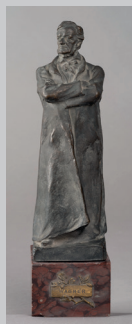
Menéndez, segle XIX. *Natura morta*, 1830. Oli sobre tela. MNAC 040716

Enric Monserdà (1850-1926). *Projecte per a decoració d'altar*, c. 1898-1903. Oli i or fi sobre tela. MNAC 145268

Domenico Morelli (1826–1901). *Dona asseguda*, c. 1880. Tinta sobre paper. MNAC 040718 D

Hans Paul Müller (1895–1946). *Wagner*, c. 1930-1946. Bronze. MNAC 113993

Pau Rigalt (1778–1845). *Venus i Adonis (?)*, c. 1799. Oli sobre tela. MNAC 040714

Lluís Rigalt (1814–1894). *Paisatge (apunt)*, c. 1860-1880. Oli sobre cartró. MNAC 047478

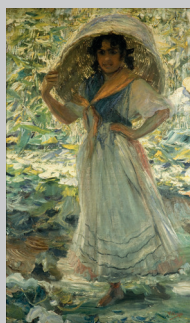
Lluís Rigalt (1814–1894). *Esbós per a «Montserrat desde la roca dreta»*, c. 1852. Oli sobre cartró. MNAC 047479

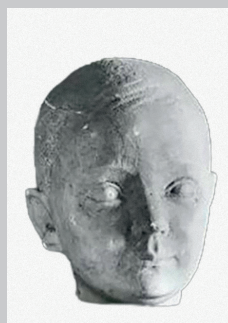
Alejandro Sánchez Felipe (1895–1971). *Guitarrista cec*, segle XX. Tinta a la ploma sobre paper. MNAC 040701 D

Josep Sancho (1872–1959). *Carrer Falset*, c. 1910-1950. Oli sobre tela. MNAC 040711

José Villegas (1844–1921). *Gitana*, c. 1903. Oli sobre tela. MNAC 040710

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Fernando Barral, fill de l'artista*, c. 1933. Alabastre. MNAC 040575-000

RETORNADA

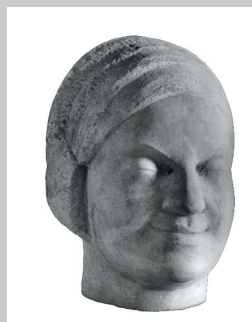
Emiliano Barral (1896–1936). *Petita de Hontaneres*, 1935. Pedra calcària. MNAC 040576

RETORNADA

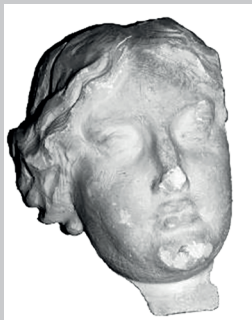
Emiliano Barral (1896–1936). *Bust de dona*, 1926. Marbre rosat. MNAC 040577

RETORNADA

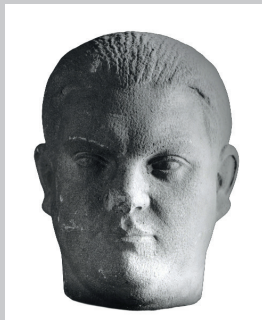
Emiliano Barral (1896–1936). *Siva*, 1930. Marbre. MNAC 040578

RETORNADA

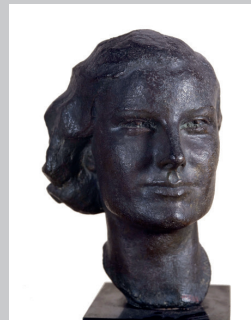
RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Cap femení*, S.d. Guix. MNAC 040579

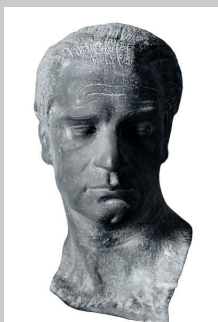
RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Antonio Linage*, 1933. Pedra. MNAC 040580

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Rosita Díaz Gimeno*, 1937. Bronze. MNAC 040582

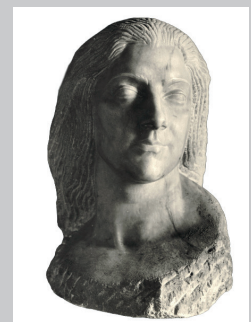
RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat del pintor argentí Alfredo Guido*, 1926. Bronze. MNAC 040583

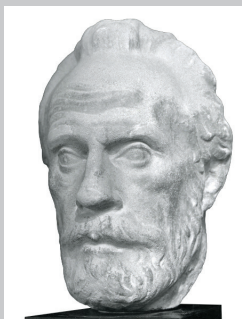
RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat de Rosita Díaz Gimeno*, 1937. Ciment. MNAC 040584

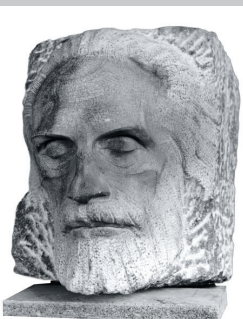
RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Elvira Arranz, esposa de l'artista*, 1928. Alabastre. MNAC 040585

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Pablo Iglesias*, 1923–1925. Ciment. MNAC 040586

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Pablo Iglesias*, c. 1927. Pedra. MNAC 040587

RETORNADA

Emiliano Barral (1896–1936). *Retrat del pintor Lluís Quintanilla*, 1925. Bronze. MNAC 113992

RETORNADA

Timoteo Pérez (1896–1977). *Composició al·legòrica*, s.d. Oli sobre tela. MNAC 040713

RETORNADA

Timoteo Pérez (1896–1977). *Paisatge*, s.d. Oli sobre cartró. MNAC 040733

Quatre obres d'aquesta remesa conserven l'etiqueta de la Generalitat amb el número de confiscació, fet que ha permès localitzar les corresponents fitxes del Servei del Patrimoni Històric, Artístic i Científic de la Generalitat. Aquestes fitxes ja consignaven, l'estiu de 1936, que la procedència de les peces era desconeguda.

Pintura a l'oli 58782
Paisatge a mitja llum.
Muntanya al fons; vegetació confusa,
més endavant.
A l'oli dunt tela. Darrera del segle XIX.
Alçada, 0'223m.; ample, 0'282m.
Procedència incògnita.
Obra portada a Museu per la Generalitat de Catalunya.
Entrada amb la Revolució de 1936-1937.

Pintura a l'oli 58783
Paisatge. Peneds de muntanya; a primer terme
detà grup d'arbres; i, vers el centre,
tres dones.
A l'oli dunt tela.
Darrera del segle XIX.
Alçada, 0'235m.; ample, 0'317m.
Procedència incògnita.
~~Obra~~ Obra portada a Museu per la Generalitat de Catalunya. Entrada amb la Revolució de 1936-1937.

Pintura a l'oli d'cartó 58788
Paisatge, amb terra anivellada a
l'esquerra, i roques ~~amb~~ ambegades a
dreta ~~del quadre~~ d'aquest apunt a l'oli
dunt cartó.
Vers 1870. Alçada, 0'180m.; ample,
0'272m.
Procedència incògnita.
Obra portada a Museu per la Generalitat de Catalunya.
Entrada ~~a Museu~~ amb la Revolució de 1936-1937.

Pintura a l'oli d'cartó 58790
Paisatge. Vall d'albúndra vegetació,
esglerada al mig de la part baixa.
A l'oli dunt cartó.
Alçada, 0'270m.; ample, 0'350m.
Procedència incògnita.
~~Obra~~ Obra portada a Museu ~~en la~~
~~Revolució~~ per la Generalitat de Catalunya.
Entrada amb la Revolució de 1936-1937.

1948

El MNAC conserva vuit obres ingressades per part de l'SDPAN l'any 1948.

Anònim. *Ceres*, c. 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 043884

Anònim. *Crist a la columna*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043885

Anònim. *Natura morta*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043887

Anònim. *Mare de Déu*, segle XVII. Oli sobre tela. MNAC 043888

Anònim. *Retrat de Juan Balboa de Mogrovejo*, 1650-1680. Oli sobre tela. MNAC 043889

Anònim. *Còpia de «filòsof» de Josep de Ribera*, 1640-1700. Oli sobre tela. MNAC 043890

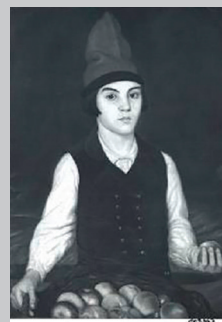

Pedro de Campobín (1605–1674). *Cistella de flors i ocell exòtic*, c. 1640. Oli sobre tela. MNAC 043886

Miquel Viladrich (1887–1956). *La núvia*, c. 1938. Oli sobre tela. MNAC 108446

RETORNADA

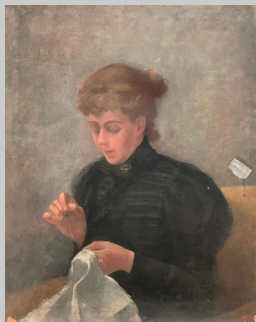
Miquel Viladrich (1887–1956). *Noi d'Olot*, c. 1938. Oli sobre fusta. MNAC 108447

RETORNADA

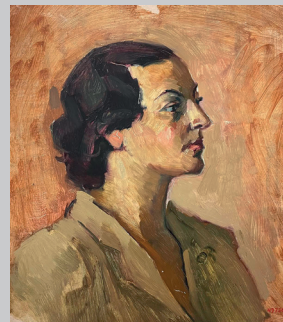
D'aquesta remesa, el Museu Nacional conserva set obres, totes elles retrats. Tres conserven l'etiqueta del dipòsit de l'SDPAN ubicat a la Caja de Pensiones. Tot indica que procedien de col·leccions particulars i que van ingressar al Museu en no haver estat reclamades pels seus propietaris.

Anònim. *Nen assegut en un jardí*, c. 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049727

Anònim. *Dona asseguda cosint*, c. 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049729

Anònim. *Retrat femení*, c. 1901-1950. Oli sobre tela. MNAC 049730

Anònim. *Retrat de Sor Hipòlita de Jesús (Isabel de Rocabertí)*, c. 1671-1685. Oli sobre tela. MNAC 049731

Juli Borrell (1877-1957). *Retrat femení*, s.d. Oli sobre tela. MNAC 049732

Francesc Masriera (1842-1902). *Retrat de nena*, 1884. Oli sobre tela. MNAC 049733

Virgilio Mattoni (1842-1923). *Una processó de corpus al segle XV (esbós)*, c. 1874-1923. Oli sobre tela. MNAC 049728

1958

El 1958, l'SDPAN va ingressar set obres al Museu. Només una –un sant Sebastià– està vinculada a les actuacions de salvaguarda republicanes. Al revers conserva encara el número de confiscació assignat el 1936, ratllat després de la guerra i substituït per una nova numeració imposada pel règim franquista. La fitxa republicana ja consignava, l'estiu de 1936, que la seva procedència era desconeguda.

Anònim. *Sant Sebastià ferit*, 1750-1825.
Oli sobre tela. MNAC 044356

Les restitucions

El paper exercit pel Museu com a dipòsit d'emergència –primer en el context de la Generalitat republicana i, després, sota el control de l'SDPAN– el va situar com a espai de recepció i custòdia d'obres en un moment excepcional de la Història. Aquest procés va configurar un fons complex, format per peces d'orígens diversos i, en alguns casos, de traçabilitat difícil.

A partir dels anys noranta, en un nou context institucional i jurídic, es van iniciar els processos de revisió i retorn d'obres dipositades per l'SDPAN. Fins avui, 19 obres han estat restituïdes als seus legítims propietaris.

Aquesta tasca, fonamentada en la recerca documental i la col·laboració entre institucions, forma part del compromís del Museu amb la transparència, la memòria i la gestió responsable del patrimoni.

Activitats

Art, guerra i memòria 2025 – 2026

DIJOUS, 19 DE FEBRER DE 2026

18h - Sala Oval

*Del salvament republicà al control franquista:
Recuperado del enemigo*

Conferència inaugural a càrrec dels
comissaris de l'exposició Gemma Domènech
i Eduard Caballé.

Després de la conferència s'oferirà una
lectura dramatitzada amb música de la
Cantata en la tumba de Federico García Lorca.
En col·laboració amb l'ESMUC.
Entrada lliure i amb invitació.
Aforament limitat.

DIUMENGE, 22 DE MARÇ DE 2026

11.30h

Presentació de l'exposició a càrrec
dels comissaris

*Les claus de l'exposició 'Recuperado del
enemigo'. Els dipòsits franquistes al MNAC*

Inclusa en el preu de l'entrada. Inscripció
prèvia. Aforament limitat.

CONGRÈS INTERNACIONAL

*L'Impacte de la Guerra Civil en la configuració
dels museus*

Dimecres 25 a divendres 27 de febrer de 2026,
horaris segons programa, sala Oval.

—

DIJOUS 26 DE FEBRER

17.30h

*Investigación de los avatares de los bienes
artísticos en la postguerra franquista:
devoluciones, entregas, trasiegos, desvíos,
reclamaciones y desapariciones.*

Conferència oberta al públic a càrrec
d'Arturo Colorado Castellary, catedràtic
emèrit de la Universitat Complutense de
Madrid.

Activitat gratuïta. Aforament limitat.

—

En el marc de la programació *Art, guerra
i memòria* del museu, s'oferiran, a més,
les **Visites comentades Art i compromís**
a càrrec de les educadores del MNAC.

Calendari de visites al web del Museu
Nacional.

Inclusa en el preu de l'entrada a l'exposició.
Inscripció prèvia. Aforament limitat.

Fitxa de l'exposició

«Recuperado del enemigo» Els dipòsits franquistes al MNAC

ORGANITZA

Museu Nacional d'Art de Catalunya amb l'Institut Català de Recerca del Patrimoni Cultural (ICRPC-CERCA).

Amb la col·laboració de la Fundació Carles Pi i Sunyer

DATES

del 19 de febrer al 28 de juny de 2026

ESPAI

Sales 63 i 64 Art Modern

COMISSARIAT

Gemma Domènech i Casadevall, ICRPC-CERCA / UdG
Eduard Caballé i Colom, ICRPC-CERCA

COMISSARIAT DEL MUSEU

Eduard Vallès, Cap de col·leccions del MNAC

DISSENY EXPOSITIU

Andrea Manenti i Núria Torrell

Organitzen:

Col·labora:

En el marc del projecte de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (ICRPC-CERCA):
IGUEMUS. L'impacte de la Guerra Civil en la configuració dels museus a Catalunya. Traçabilitat, localització i destí dels béns culturals salvats (IGUEMUS, PID 2021-124518NB-100).

**MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA**

Oficina de premsa
Tel. 93 622 03 60
premsa@museunacional.cat
Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat
X f i y

Un museu compromès

**Generalitat
de Catalunya**

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA

Barcelona
Capital Cultural
i Científica

Barcelona

